

Uplynul rok od zavedenia eura. Host': Ivan Šramko, guvernér NBS

Havlíková Lucia - Televízna stanica TA 3, Peňaženka, 20.45, 30.12.2009.

Lucia HAVLÍKOVÁ, redaktorka:

"Dobrý večer, vitajte pri Peňaženke. Dnes trochu netradične priamo z **Národnej banky**. Reč bude o tom, ako vyzeral náš prvý rok s **eurom** a mojím hosťom bude **guvernér Ivan ŠRAMKO**. V relácii Peňaženka už v tejto chvíli vítam **guvernéra Národnej banky Ivana ŠRAMKA**, dobrý večer."

Ivan **ŠRAMKO**:

"Dobrý večer."

L. HAVLÍKOVÁ:

"Uplynul rok od zavedenia **eura** na Slovensku. Ako spätne vnímate, ako sa na to pripravili podnikatelia, **banky**? Zvládlo sa to všetko bez problémov?"

I. **ŠRAMKO**:

"Ja teda zavedenia **eura** vnímam ako veľký úspech slovenskej ekonomiky, ale aj našej inštitúcie, samozrejme, pretože sa významným smerom podieľala na tomto procese. Zvládnuté to bolo, nemali sme v podstate žiaden problém, ani v oblasti hotovostného obehu, ani v iných oblastiach. **Banky** zvládli absolútne konverziu, takisto ostatné finančné inštitúcie a iné podniky. Samozrejme, že to bolo vďaka tomu, že celý ten proces bol veľmi dobre pripravený. My sme už dva roky, tri roky predtým hovorili s inštitúciami na množstve seminárov, na množstve individuálnych stretnutí o tom, že čo by malo byť spojené so zavádzaním **eura**. Takže predpokladáme, že aj informácií mali dosť a mali aj dosť času na to, aby sa dobre na to pripravili."

L. HAVLÍKOVÁ:

"Čo ste vy robili konkrétne v noci z 31. na 1. januára 2009? Ako vyzeral ten váš program? Predpokladám, že bol určite pracovný."

I. **ŠRAMKO**:

"Bolo to také veľmi rozbité, rozbitý deň. Ja som bol na dovolenke, ja som bol v Rakúsku na lyžovačke a musel som sa teda zdvihnúť uprostred večere a teda odísť. Takže keď som prichádzal do Bratislavy, akurát začínal ohňostrojom. Potom sme mali ten spoločný akt vyberania prvej **bankovky**, ktorý tiež dopadol veľmi dobre a teda **bankomat** vydal bez toho, žeby bol nejako špeciálne pripravený, **bankovku**, ale to čo bolo potešiteľnejšie, bolo to, že v podstate vo veľmi krátkej dobe začali fungovať POS terminály, tzn. ľudia mohli používať na **platby** svoje elektronické karty, kreditné alebo debetné a veľmi rýchlo teda začala prebiehať, robiť sa v **bankách** konverzia, takže systém normálne fungoval. Začali za chvíľu vydávať **bankomaty** už teda eurové **bankovky**, takže myslím si, že táto časť bola..."

L. HAVLÍKOVÁ:

"S kým všetkým ste boli v kontakte? Kto vás všetko informoval o tom, ako tá noc prebieha, ako nabiehajú **banky**, POS terminály, **bankomaty**? Odkiaľ ste mali informácie?"

I. **ŠRAMKO**:

"My sme to mali tak urobené, že jednak teda na tom mieste, kde sme vyberali za účasti aj členov vlády, ale aj za účasti vrcholových predstaviteľov niektorých **bánk**, tak na tom mieste sme priamo o tom hovorili. To znamená, boli tam niektorí ľudia z **bánk** a hneď ráno sme mali spoločnú poradu prvého, kde sme sa stretli so všetkými najvyššími predstaviteľmi všetkých komerčných dôležitých **bánk**, ktorí nám teda dali informáciu o tom, akým spôsobom fungovali POS terminály, **bankomaty**, ako prebieha konverzia ich systémov. Takže hneď prvého sme mali ráno pracovné stretnutie, kde sme urobili rekapituláciu toho, čo sa udialo od polnoci a plus pokiaľ by bolo potrebné niekde reagovať, tak aby sme zostali v kontakte, aby sme dokázali riešiť nejaký problém, ktorý chvalabohu nenastal."

L. HAVLÍKOVÁ:

"Spomínate si, čo bolo prvé, čo ste si kúpili za eurá, keď už boli oficiálnym **platidlom** na Slovensku? Čo bolo prvé, čo ste naozaj eurami zaplatili?"

I. **ŠRAMKO**:

"Ja teda v tom mojom režime moc nemám možnosť kde **platiť** hotovosťou. Ale keďže teda občas sa dostanem do obchodu, tak predpokladám teda, že som v obchode zaplatil nejakú potravinu."

L. HAVLÍKOVÁ:

"Silný kurz **eura** negatívne vnímajú najmä exportéri, tým ten kurz do istej miery ublížil a stratili časť svojej konkurencieschopnosti oproti napríklad okolitým krajinám. Ako vy vnímate to stanovenie konverzného kurzu? Nedal sa možno stanoviť na nejakej inej úrovni? S odstupom času, keď sa na to pozrieme spätne, neboli by lepšie, keby bol iný ten kurz?"

I. **ŠRAMKO**:

"Ja jednak nesúhlasím s tým, že silný kurz **eura** vadí exportérom. My takýto signál nemáme. My pokiaľ, teda myslím si, že tých kontaktov je veľa, tak dneska hlavný problém exportérov je v tom, že nie je

dopyt, nemajú komu predávať, pretože ekonomika sa dostala do reálnej krízy a samozrejme hlavný problém našej ekonomiky, keďže je exportná, otvorená, že chýba zahraničný dopyt, takže toto je problém, ktorý dneska najviac trápi ekonomiku, nie kurz."

L. HAVLÍKOVÁ:

"Takže myslíte si, že ten kurz bol stanovený na správnej úrovni?"

I. ŠRAMKO:

"Predpokladám, že žiaden podnik nemôže zodpovedne postaviť svoju stratégiu na tom, že mena bude oslabovať. To si myslím, že nie je možné takýmto spôsobom fungovať, pretože každý podnik sa musí snažiť o to, aby za stabilných podmienok bol konkurencieschopný, dokázal svoje produkty dávať a skúsenosti z posledného vývoja sú jednoznačné v tom, že tá tendencia v týchto krajinách aj po stabilizácii, keď teda odznie ekonomická kríza, je, že tie meny budú posilňovať, pretože môžeme očakávať väčšiu rast' atď. Čiže postaviť stratégiu na nejakom oslabovaní je absolútne nezmysel, aj pre ekonomiku ako celú, aj pre individuálnu firmu."

L. HAVLÍKOVÁ:

"Určite stanovenie kurzu pozitívne vnímali najmä ľudia, pretože aj oslabovaním okolitých mien sa vlastne zlepšila ich kúpyschopnosť, ale na druhej strane možno práve Slováci, ktorí chodili nakupovať do zahraničia, istým spôsobom uškodili slovenskej ekonomike, aj čo sa týka výberu DPH, prípadne tržieb obchodníkov. Ako ste vnímali takúto situáciu, že naozaj Slováci boli na tom v porovnaní s inými krajinami lepšie a mohli si za tie slovenské **eura** viac kúpiť?"

I. ŠRAMKO:

"Ja si myslím, že ak by sme to zobrali takto všeobecnejšie, tak jeden z najväčších úspechov spojených so zavedením **eura** je extrémne vysoká podpora obyvateľstva, podľa tých posledných prieskumov. Vyše 90 % ľudí je spokojných s tým, že sme zaviedli **euro**, čo je úplne unikátna situácia neporovnateľná so žiadnou inou krajinou. Určite to bolo ovplyvnené aj krízou, pretože ľudia aj tí, ktorí nie sú ekonomickí odborníci, podvedome určite začali viac rozumieť tomu, že tie malé meny, ktoré fungujú v otvorených liberálnych ekonomikách, môžu naozaj byť skôr zdrojom rizika ako zdrojom stability a pocítili to aj v tom, že zrazu, keď prišli do toho zahraničia, kde tie meny extrémne devalvovali, tak zrazu mali väčšiu kúpyschopnosť, čo im určite urobilo radosť a myslím si, že teda aj to významným spôsobom prispelo k tomu, že tak pozitívne zavedenie **eura** je vnímané. Samozrejme, že to robí problémy vo verejných financiách, pretože vypadajú dane, ale to, čo to urobilo pozitívne, že to urobilo tlak na našich obchodníkov, na našich predajcov, aby sa tomu prispôbili, aby si znížili marže a aby teda dokázali v tom konkurenčnom boji uspieť a o tom je trh a toto bolo to správne a toto bolo to pozitívne, na čo sme od začiatku upozorňovali, že aj väčšia transparentnosť v tých cenách v porovnaní s inými krajinami, ktoré majú **euro**, ale aj to, že teda môžu faktory takéto pôsobiť, bude vytvárať pozitívny tlak pre občana na to, aby obchodník jednoducho na to reagoval a reagoval tou správnu cestou, to znamená, znižoval ceny a prispôbil sa."

L. HAVLÍKOVÁ:

"V tých prieskumoch pred zavedením **eura** mnohí ľudia deklarovali, že najviac sa boja zvyšovania cien, ktoré by mohli súvisieť so zavedením novej meny, a aj tie prieskumy, ktoré sa robia teraz, hovoria o tom, že ľudia majú pocit, že zdraželi služby práve s príchodom **eura**. Ako vnímate tú situáciu, ktorá bola a ešte stále aj je vzhľadom práve k cenám?"

I. ŠRAMKO:

"No my sme v minulosti hovorili o tom. Samozrejme, to vnímanie ľudí sa vždycky s niečím spojí. V minulosti sme mali takú vtipnú, ja som teda dost' často používal takú vtipnú vetu, že ak teda v Nemecku povedali, že **euro** je "teuro", pretože pivo zdraželo z jednej marky na jedno **euro**, čiže zdvojnásobilo cenu, tak potom my sme mali korunu, ktorá bola ďaleko viacej "teuro" ako "teuro", pretože u nás cena piva sa zvýšila mnohokrát viac povedzme ako v Nemecku, ale to samozrejme je príliš zjednodušené a skôr na to, aby neboli všetky tieto dni také vážne. Takže z tohto pohľadu si myslím, že mnoho z tých cien sa vyvíja bez ohľadu na to, akú máte menu, to sú predovšetkým potraviny, sezónne vplyvy, ak je zlá úroda, ak sa dvíhajú ceny, tak samozrejme, žeby sa to stalo aj v slovenských korunách. Je mi úplne prirodzené, že človek to možno vníma tak, že práve je to vďaka zavedeniu **eura**, ale myslím si, že to žiaden súvis s týmto nemalo. Podľa našich odhadov naozaj **euro** úplne minimálne ovplyvnilo zvyšovanie cien, ten odhad sa hýbe niekde medzi 0,12 - 0,19%. Tých odhadov je samozrejme urobených viacej. Čiže ja som si istý, že **euro** žiadnym spôsobom neprispelo k zvyšovaniu cien, ak sa niektoré ceny zvýšili, tak by sa zvýšili aj keby boli v slovenských korunách, to samozrejme nevyklučuje, že v budúcnosti ceny samozrejme sa budú dvíhať, ale tie faktory budú iné ako samotné **euro**."

L. HAVLÍKOVÁ:

"Ďalšou veľmi diskutovanou témou aj počas už zavádzania **eura** v tých prvých týždňoch boli drobné mince. Mnohým ľuďom vadili, bolo ich príliš veľa, bolo to dvojnásobok toho, čo mali dovtedy v peňaženke. Ako ste vnímali tie snahy o to, aby boli dokonca pokusy zákonom nejako upraviť zaokrúhľovanie cien, aby

sme sa zbavili naozaj jedno- a dvojcentových mincí. Teraz už trošku ten nazvem to humbuk okolo toho poľavil, ale ako to celé vnímate, pokus o takéto zrušenie?"

I. ŠRAMKO:

"Ja si myslím, že naozaj môžeme mať výhrady k tomu, k tej štruktúre. Ja som mal výhrady aj k slovenskej korune a takisto preto aj **Národná banka** pristúpila k likvidácii desať- a dvadsaťhaliernikov, pretože naozaj to boli mince, ktoré sa už stali nepraktickými v tom bežnom používaní. Myslím si, že mohli byť výhrady a určite aj budú k tým najmenším centovým minciam a tak ďalej. To znamená, že toto bude, ale myslím si, že ľudia si veľmi rýchlo zvykli a začínajú to používať. Tí, ktorým na tých centoch záleží, si ich veľmi dobre vážia, spoznali ich a používajú ich. Tí, ktorým na tom až tak veľmi nezáleží, samozrejme ich viacej ignorujú. Tie snahy, ktoré boli, tie mali jeden hlavný problém, že vôbec neboli odborne pripravené. To nie je možné, keď ja dôjdem z domu našťvaný, aby som začal navrhovať zmenu zákona, takže vnímal som to ako dosť výraznú improvizáciu bez toho, aby bola odborne spracovaná, aby dali k tomu patričné inštitúcie svoj odborný názor, alebo odborný posudok."

L. HAVLÍKOVÁ:

"Sú veci, ktoré sa podľa vás dali urobiť lepšie pri celej či už kampani, pri prípravách, niečo, čo sa možno mohlo dotiahnuť lepšie?"

I. ŠRAMKO:

"Ale viete čo, keby som povedal, že nebol žiaden problém, tak by to nebolo moc dôveryhodné, takže určite sa, keby sa dalo vrátiť, mnohé veci by sa dali urobiť aj lepšie, ale ten výsledok, ktorý je, je naozaj excelentný, je výborný. Možno v niektorých oblastiach mohlo byť menej stresu."

L. HAVLÍKOVÁ:

"Napríklad v ktorých?"

I. ŠRAMKO:

"Možno že sme dobre nevysvetlili, alebo celkove nepochopili, alebo nedali sme dosť informácií, načo boli štartovacie balíčky. To bola taká téma, ktorá trošku tak rezonovala, ale pretože teda naozaj používanie štartovacích balíčkov sa dialo na iný účel, ako oni boli určené, pretože začali si z toho mnohí s tým rozdávať odmeny, začali vyplácať ľuďom nejaké bonusy a robiť proste z toho inú vec. Tak samozrejme, že táto téma trošku rezonovala, to bolo asi také najviac. Ja si myslím, že to bolo zvládnuté výborne, neboli žiadne veľké rady. Ten proces výmeny bol rýchlo a veľmi rýchlo sa slovenské koruny stratili z obehu."

L. HAVLÍKOVÁ:

"Skúsme na záver poslednú otázku, tá sa bude týkať situácie okolo duálneho zobrazovania. Teraz už uplynul rok, odkedy **euro** máme, to znamená, už prestáva byť povinnosť pre obchodníkov a pre podnikateľov, aby zobrazovali aj v slovenských korunách, aj v eurách. Začali sa však objavovať hlasy o tom, že by sa to malo zase opätovne zákonom alebo nejakým iným spôsobom primäť tých obchodníkov, aby ďalej zobrazovali v dvoch menách. Pretože veľa ľudí aj podľa prieskumov, je to myslím okolo 70%, by ešte uvítalo, aby mali informáciu aj v korunách, aj v eurách. Čo si myslíte o tejto snahe?"

I. ŠRAMKO:

"Ja verím tomu, že mnoho ľudí by to uvítalo. Ale nemyslím si, že je to potrebné riešiť zákonom, ten zákon umožňuje, aby naďalej sa aj duálne oceňovalo, nič tomu nebráni. Samozrejme vecou toho, kto poskytuje služby alebo predáva tovar, aby v tom kontakte s tým svojím zákazníkom vycítil, že či to potrebuje alebo nie. Určite by urobili chybu tí, ktorí by to hneď stiahli a na základe by stratili svojich zákazníkov. Takže nemyslím si, že je to treba upravovať zákonom. Akonáhle je potreba a túžba ľudí, aby to pokračovalo, tak nič tomu nebráni, aby to pokračovalo a myslím si, ešte raz zdôrazním, že by urobil chybu ten poskytovať služby, alebo obchodník, keby stiahol duálne oceňovanie a na základe toho by stratil zákazníka, takže nechal by som to skôr na ten trh, aby ten teda urobil to, čo je primerané."

L. HAVLÍKOVÁ:

"Ja vám v tejto chvíli veľmi pekne ďakujem za rozhovor, za to, že ste si našli na nás čas. Tento rozhovor je zároveň jedným z posledných, ktorý absolvujete vo funkcii **guvernéra Národnej banky**, pretože s odchádzajúcim rokom odchádzate z **Národnej banky** aj vy, ja vám želám veľa šťastia vo vašom ďalšom pracovnom živote, dovidenia."

I. ŠRAMKO:

"Dobre, ďakujem pekne aj za to, že som mal túto možnosť rozhovoru, ďakujem pekne."